

בעזהש"ת

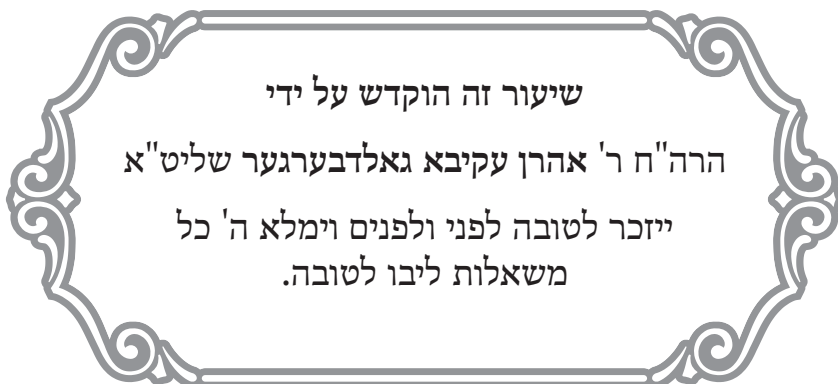
והמשכילים יזרחו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזרחו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

ימים נוראים תשפ"ב - שבת שובה

יוצא לאור על ידי מכון אור השכל

Or Hasechel Inc.

1800 New Central Ave.

Lakewood, NJ, 08701

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא

ואלה יעמדו על הברכה המשתתפים הקבועים
בסכום ח"י מדי חודש בחודשו

ר' משה אליעזר
ליבערמאן שליט"א

ר' יוסף דוד אלבום
שליט"א

ר' משה זילבערשטיין
שליט"א

ר' יואל ווערצבערגער
שליט"א

ר' משה יואל קאהן
שליט"א

ר' שמעון ברנדסדורפר
שליט"א

מרת רחל סלם
תליט"א

ר' זאב שטיינמעץ
שליט"א

ר' חיים הלברשטם
שליט"א

ר' יידל נייווירטה
שליט"א

ר' חיים הלברשטם
שליט"א

ר' יידל נייווירטה
שליט"א

ר' מרדכי געץ
שליט"א

ר' נחום האלפערט
שליט"א

בתוכן

זוהר מאמר תקעו בחודש שופר

- ה פרק ד: בהתעוררות התחתון מתעורר העליון
- ה כיצד מעורר קול התחתון את העליון?
- ה עולם העליון עומד נגד התחתון הנקרא אבן טוב ונותן לה כפי האופן שהיא קיימת.
- ו שמחת האדם מושך אצלו שמחה עליונה
- ז פרק ה: קול השופר צובע את האבן בגוונים עליונים
- ז ישראל מקדמים בשופר שהוא כולל דין ורחמים.
- ז השופר מכה באבן הטוב וצובע אותו בגווני הקול ומושך ככה מלמעלה.
- ז אז שורים עליה רחמים מלמעלה.
- ז אז מתערבב סטרא אחרא ואבן הטוב מאירה
- ז פרק ו: ביום הכיפורים מאיר האבן מלמעלה
- ז ביום הכיפורים מאיר האבן הטוב באור העליון
- ח ואז מתקנים שעיר לשלוח לאותו המדבר
- שיעור: הכסה והגילוי בחדש השביעי**
- ט הכאת מצוות מעשיות של הציבור בדעת היחיד
- ט הכאת מצוות הציבור בעבודת היחיד
- י מקורות לביטול היחיד בציבור בימים נוראים
- יא גדר יוהרא
- יג אין לחכם תפיסה בחידוש השנה
- יד דין חוסר הידיעה ודרכי ההתמצאות בו
- יד חוסר הוודאות הוא הדין
- טו תליית הפחד בחוסר ידיעה מלמדת לא לפחד
- יז יום הכיפורים מתחיל לגלות הכסה

תקנו בחודש שופר

פרק ד: בהתעוררות התחתון מתעורר העליון

א.

כיצד מעורר קול התחתון את העליון?

ואי תימא: היאך יכיל קלא דלתתא, או אתערותא דלתתא, לאתערא הכי נמי? (סוד באתערותא דלתתא אתער לעילא מבואר בזוהר בכמה מקומות בכמה אופנים, ויסודרו אי"ה. וכאן מחדש הסבא לפרש סוד זה בעולם העליון עצמו 'כאמה כבתה', כפי התעוררות השכינה כך הוא התעוררות הבינה, ועל זה הפליאה כאן דלכאורה הבינה משפיעה למלכות וכיצד יהיה הסדר להיפך שהסרת הכיסוי מן הלבנה תעורר את השופר הגדול מלמעלה להוליד את הרחמים (ז"א) שמעל המלכות).

ב.

עולם העליון עומד נגד התחתון הנקרא אבן טוב ונותן לה כפי האופן שהיא קיימת.

תא חזי: עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר, והוא אקרי אבן טבא (השכינה נקראת אבן טוב, מן הכתוב תהלים קיח, כב: "אבן מאסו הבונים", הנדרש בכל מקום על השכינה. וכן פסוק בראשית מט, כד: "משם רועה אבן ישראל"). והיא נגד האבן הרעה המכסה עליה, הרמז בפסוק באיוב כח, ג המובא למעלה "לכל תכלית הוא חוקר אבן אופל וצלמות", וכמ"ש בזוהר מקין קצנ, א. דימוי האבן מתאים כאן לנוף המדברי וכפי הנראה כוונתו כאן לדמות שהאבן הטוב אין לה אור מצד עצמה אלא מתנוצצת בכמה גוונים כפי האור המאיר בה).

ועלמא עלאה לא יהיב לה אלא כגוונא דאיהי קיימא.

אי איהי קיימא בנהירו דאפין מתתא, הכי נהרין לה לעילא.

ואי איהי קיימא בעציבו, הא דינא לקבלה.

ג.

שמחת האדם מושך אצלו שמחה עליונה

כגוונא דא כתיב (תהלים ק, ב) עבדו את יי' בשמחה. חדווא דבר נש משיך לגביה חדווא אחרא עלאה (כמ"ש שבת ל, ב ופסחים קי, א: "שאין השכינה שורה לא מתוך עצבות וכו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. ולפיכך אמרו ברכות לא, א: אין עומדים להתפלל לא מתוך עצבות וכו' אלא מתוך שמחה של מצוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן גו". ובזוהר ויחי רמז, א: "תנא אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא כתיב (תהלים ק) עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה לאפקא דלית פולחנא דקודשא בריך הוא אלא מגו חדוה דאמר רבי אלעזר לית שכינתא שריא מגו עצבות דכתיב (מלכים ב' ג') ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן". ומביא הסבא רביה מוחס האדם להשראת השכינה אל יחס השכינה עצמה לכינה, כשם שהאדם על ידי שמחתו התחתונה מושך לו אור השכינה שהיא שמחה וודאי, כך השכינה עצמה כשהיא מאירה בשמחה מושכת לה אור הכינה.

ויש לפסוק זה עצמו הסבר פנימי בזוהר ויצא קסג, א: "דהא עלמא אחרא בתתאין ביתה ואיהי בי דינא דעלמא, ולומנין אקרי כגוונא דלעילא בכל אינון שמהן ועל אתר דא כתיב (שם ו') וינחם יי' ויתעצב אל לבו חרון אף יי', דהא באתר דא תליא דהא כל מה דלעילא כלא איהו בנהירו חיין לכל סמריין, ועל דא תנינן אין עצבות לפני המקום לפני דייקא ועל דא כתיב (תהלים ק) עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה, עבדו את יי' בשמחה לקביל עלמא באו לפניו ברננה לקביל עלמא תתאה". כלומר דשמחה הוא עצמו עולם הכינה הנמשך אל הרננה שהוא השכינה בזמני שמחה ובה אין עצב אלא בזמני עצב הוא נמצא במלכות בלבד. וכנגד זה ביאר בזוהר ויחי רכט, ב שיש עבודת השחר בשמחה ועבודת הערב ברננה. ומה יעשה האדם בזמן שיש לו עצב מבואר בזוהר תרומה קסה, ב בסוד שערי דמעות שמשותף עם צער השכינה ואז הקב"ה בכל צרתה לו צר. ובזוהר ויקרא ה, א שתפלת התשובה היא בעצבות עד שעל ידי זה יעלה אל השמחה בדרך זו ביארו בזוהר במדבר קית, א בסתירת עבדו את ה' ביראה או בשמחה, יראה בזמן החורבן ושמחה בזמן הנאולה. ובזוהר אחרי מות נז, א –ב ביארו סתירה זו עצמה שהיראה הוא המלכות ובה נכנס כל הנכנס ואחר כך מגיע אל השמחה העליונה עליה).

ד.

הכי נמי, האי עלמא תתאה כגוונא דאיהי אתערת, הכי אמשיך מלעילא.

פרק ה: קול השופר צובע את האבן בגווניו עליונים

א.

ישראל מקדמים בשופר שהוא כולל דין ורחמים.

בגין כך מקדמי ישראל ואתערי בשופר קלא, דאיהו רזא דרחמי כליל באשא ומיא ורוחא, ואתעביר חד.

ב.

השופר מכה באבן הטוב וצובע אותו בגווני הקול ומושך ככה מלמעלה.

וסלקא לעילא ובטש בהאי אבן טבא, ואצטבע מאינון גוויין דההוא קלא, וכדין כמא דאתחזיאת הכי משיך מלעילא.

ג.

אז שורים עליה רחמים מלמעלה.

וכיון דאתתקנת בהאי קלא, רחמי נפקי מלעילא ושריין עלה, ואתכלילת מתתא ומלעילא.

ד.

אז מתערבב סטרא אחרא ואבן הטוב מאירה

וכדין אתערבב סטרא אחרא, אסתכל וחמי בנהירו דאנפין, ואתחלש תוקפיה, ולא יכיל לקטרגא.

והאי אבן טבא קיימא בנהירו בכל סטריין, בנהירו דלתתא ובנהירו דלעילא.

פרק ו: ביום הכיפורים מאיר האבן מלמעלה

א.

ביום הכיפורים מאיר האבן הטוב באור העליון

אימתי קיימא בנהירו דלעילא? הוי אימא ביומא דכפורי.

וכד אתי יומא דכפורי, ואתנהיר האי אבן טבא בנהירו דלעילא דמשיך מגו
נהירו דלתתא, ואתערבב ההוא דלטורא.

ב.

ואז מתקנים שעיר לשלוח לאותו המדבר

כדין מתקנין ישראל לתתא חד שעיר לההוא מדברא תקיפא דאיהו שליטא
עליה.

הכנסה והגילוי בחדש השביעי

הכאת מצוות מעשיות של הציבור בדעת היחיד

והיינו כשם שישנם יהודים העוסקים במלאכתם בכפרים ועיירות רחוקות בכל ימות השנה, וכאשר מגיע זמן חובת המצוות המעשיות המחייבים את השתתפותם בציבור ובקניית כל הנצרך למצוות, הם חוזרים לעיר. כך הוא באלה אשר מלאכתם בעמקי רזי תורה, אשר גם הם נוסעים לצרכם בדרכים רחוקות במדבריות ובימים, וגם הם צריכים לחזור אל העיר לקיים את המצוות המעשיות של חודש החגים מאותו הסיבה עצמו.

ג.

אל תאמר בשלמא זה העובד לפרנסתו, הלא 'בנפשו יביא לחמו', ומוכן שהוא מוותר מעט על מצוותיו מאונס מצוות הפרנסה במשך השנה והוא חייב לחזור לעיר לעשות תשובה בראש השנה. אבל זה החסיד המבקש טעמי תורה הלא הוא חסיד, ועל שום מה איננו נמצא בעיר בכל ימות השנה לשמוע קדיש קדושה וברכו עם הציבור. כי לא מחכמה שאלת על זאת. אכן

הכאת מצוות הציבור בעבודת היחיד

א.

תחושת ההימצאות בחודש השביעי עצמו, כאשר מתהלכים בתוך אבני אש מצוותיו ועבודותיו, שונה מאד מתחושת הפניית הלב לעומק דרושי וענייני החודש. כל פעם מחדש מכינים אנחנו את התורה ואת התפלה את המח ואת הלב, ואז בא קול השופר ומכה בנו ופוגע באותו המרחב הפנוי המוכן ואומר מה ידעת מה פשפשת, הרי שנה חדשה מופיעה והנך דופק על פתחו כדלים וכרשים.

ב.

הכאה זו מעיקר עניינו של החודש הוא, כאשר למדנו שהסבא החי בהתבודדות המדבר הוא חוזר אל העיר לחוג את החודש השביעי.

תועלת יוצא לו משל כך.

מקורות לביטול היחיד בציבור בימים נוראים

ד.

ותחילה נאמר כי לדבר זה שורשים עתיקים. סימן לדבר מן המקרא (נחמיה ז, עב) "ויגע החודש השביעי ובני ישראל בעריהם". ומן המפורש שם (פרק ח) שנאספו כל העם כאחד לקרוא בספר התורה ולחזור בתשובה. הרי כי בחודש השביעי על ישראל להתאסף בעריהם לקיים את מצוותיו באסיפה. ונראה שזה משורש העליה לרגל, אע"פ שאין חובת עליה בראש השנה ויום הכיפורים, מכל מקום היו מקדימים לעלות לחג החודש השביעי שהוא חג הסוכות מתחילת החודש. והרי עיקר עבודת יום הכיפורים במקדש הוא ואין אדם יכול לקיימו בביתו במדבר. וגם בראש השנה למדנו שבשבת היו תוקעים במקדש ולא במדינה, והיו תוקעים בחצוצרות במקדש ולא במדינה. הרי כי עיקר חגיגת ראש השנה מצריכה את המקדש ומשם הוא מתפשט לכל המדינה.

בעולם השלימות והתיקון היה לכל אחד את הכל והיה גם מעורב בדעת עם הבריות וגם יודע את כל התורה וגם מפרנס את ביתו. אבל השלימות הוא לא"ס בלבד, והאדם הנברא תמיד 'בנפשו יביא לחמו'. גם זה אשר לחמו הוא הבנת עמקי תורה הרי בהכרח לו לוותר על צד אחר בנפשו משום זה. וחברים שעוסקים בתורה פטורים מן התפלה כל שכן מן התפלה בציבור אע"פ שגם זה מצוה גדולה ורמה, כי לפי צורך נפשם הרי תורה זו חשובה יותר. ואין הנברא יכול לחיות בעולם הזה מבלי לבחור לוותר על צדדים מסוימים וזה המבקש לו שלימות תמיד גם את שלו לא יהיה לו.

ולפיכך תמיד נמצא האדם בשיקול שפה מוותר על זה מפני זה ושם מוותר על זה מפני זה. ואכן ברוב ימות השנה מעדיף הסבא לשהות עם חבריו במדבר ומכורח הגבלת הנברא שאינו כולל הכל בבת אחת הוא מוותר על ההשתתפות עם הציבור. ובחודש השביעי הוא בוחר להיפך להשתתף עם הציבור ולוותר על דעתו בהתבודדותו. ועלינו לבאר את כל אחד מן הצדדים הללו, את טעם התבודדות במדבר כבר ראינו ועתה עלינו להעמיק עוד בחזרתו אל העיר בימים נוראים ואיזה פעולה יוצרת היפגשו עם סתירה זו בנפשו ואיזה

יכול להצטרף איתם במקום. (ועיי"ש בתוספות דהצירוף בזמן מועיל רק שלא להידחות אבל אינו מועיל שתתקבל התפלה).

גדר יוהרא

א.

נוכל להסביר את טעם הקטנת כח הדעת העצמאית של האדם וביטולו אל ההנהגה הציבורית בראש השנה בהקדם ביאור מושג 'משום יוהרא' הנזכר בפוסקים. שעניינו הוא שאין ראוי לאדם להתנהג בהנהגות חסידות החורגות מדרכי הציבור כאשר אין הוא ראוי לכך. ונשאלת השאלה הגדולה אם אכן אין ראוי לאדם להתבלט בתוך הציבור, וכי כיצד ייתכן כלל איש הנחשב ראוי לכך. ואם נאמר כלשון הפוסקים 'מי שמפורסם בחסידות' יכול להתנהג כך, הלא נתמה וכי כיצד נעשה מפורסם בחסידות אם בכל שלב היה עליו איסור יוהרא שלא יתבלט מן הציבור.

ב.

ויש בדבר זה כמה טכסיסים, כדרך כל דרכי העבודה שיש בהם את עיקר הבנת המושג ויש כמה וכמה דרכי טכסיסי מלחמה, שלפעמים אין

ה.

ומן המשנה, ברייתא (ראש השנה לד, ב) שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין. הרי כי 'הולכים' בראש השנה למקום ההתאספות, עד שנפלה ספק אם ללכת למקום שתוקעים או למקום שמברכים. אבל ביחיד לא סגיא לפי שאינו בקי בתקיעת שופר וצריך ללכת אצל בקי ללמדו. ואע"פ שאמרו בגמרא דפשיטא שהברכות דרבנן והתקיעות דאורייתא, מכל מקום הא גופא למדנו שהתקיעות שהם מצוה מעשית גוברים על הברכות שבהם ההתכוונות והדיבור, ומזה הטעם עצמו זה דאורייתא וזה דרבנן.

ו.

ומן התלמוד (עבודה זרה ד, ב), אמר רב יוסף לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא ביומא קמא דריש שתא ביחיד, דלמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי. אי הכי דצבור נמי? דצבור נפישא זכותיה. אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא? כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי. הרי כי היחיד נמצא בסיכון אם יקדים תפילתו לתפילת הציבור ובימי ראש השנה עליו להקפיד לכל הפחות להצטרף אל הציבור בזמן גם אם אינו

חבירו ולנטות עצמו מצד לצד לפי הענין).

י.

אך אמיתת הענין הוא שהמדרגה הקנויה לאדם קנין עצמו, אינו מרגיש בו שום עדיפות בזה שנוהג בו. כי כאשר האדם נמצא במצב שמופנם אצלו דבר מסוים, הרי הוא מורגש אצלו בשלימות ומבלי שום בליטה גם לא בתוך נפשו פנימה. הוא אינו קופץ מהתרגשות כאשר הוא עושה את הדבר ההוא כי הוא נחשב לו צורה טבעית ופשוטה. ואע"פ שאחרים אינם נוהגים כן אין זה שיקול אצלו כי זה ענין שלו וזה ענין שלהם, והוא אף אינו מרגיש מרום עליהם בזה שעושה את העבודות המיוחדות האלה, כי הוא עושה אותם בטבעיות מתוך מקומו האמיתי ולא כהתגברות על הדרכים המורגלות וקפיצה. ואולי בתחילת הדרך כל מדרגה מורגשת לאדם אך עיקר המדרגה הוא כאשר אינו מורגש לו כלל והוא עושה את העבודה הכי גבוהה באותו תנועה נפשית שבו עושה האדם הפשוט את העבודה הכי פשוטה.

יא.

ניתן לצייר דבר זה בכמה משלים שונים כמו שאפשר לראות הבדל בין

הולכים בדרך הישר לפי שיש שם מניעה ומשתמשים בכל מיני תחבולות להינצל מן המכשול הפרטי. (וכעין שיש שעיר לעזאזל ביום הכיפורים אע"פ שאין זה סדר העבודה הראויה לכתחילה, וכן עוד מצוות שהם שורש לכך). והרגיל בספרי העבודה צריך להבחין בכל דבר שהם אומרים אם הוא מצד אמיתת הגדרת הענין או שהוא טכסיס שנאמר לזמן ומקום מסוים וצריך לדעת המקום הראוי להשתמש בו. וכן בענין זה יש טכסיס של הסתרה קיצונית, על דרך המסופר מצדיקים נסתרים שילך אדם ויעשה את עצמו כאילו הוא אדם נמוך לגמרי ובכך מתגבר על הגאווה וכדומה. וזה וודאי אינו דרך המלך שיעשה אדם את עצמו לחוטא ובפשטות אסור לעשות כן אבל יש לו מקום בתור טכסיס.

יב.

וכן מצאנו דרך הפכית שהיו שאמרו שבזמן הזה אין כדאי להקפיד על איסור יוהרא כי בסוף יהיה כמו ההמון הפשוטים שאינו חפץ להתבדל מהם מטעמים נכונים ועדיף לוותר על זה ולצעוק בפומבי חסיד אנכי כולי האי ואולי ישתחרר מן ההרגלים הנמוכים ויעשה לחסיד. (והטעם השורשי שיש טכסיסים הוא כאמור למעלה אות ג' שהאדם אינו דבר שלם ובהכרח חלק מדרכי עבודתו לוותר על צד זה מפני

גדרי איסור יוהרא ולא להתבלט בתחילת השנה החדשה עם הציבור. כי הלא הוא באמת איננו יודע.

יג.

וזהו בחינת בכסה ליום חגנו שהחודש מכוסה. כי חידוש השנה מכוסה שלא נודע עוד מה יהיה בו. וכל עיקר הנקודה של ראש השנה, שהוא עיקר הנקודה שלו בטרם השופר שיש בו כבר בחינת המתקה של זה, הוא כמו קבלת פנים לשנה חדשה, כמו שמקבלים פני השבת במזמורי קבלת המלכות כך מקבלים פני השנה במזמורים ובחצוצרות וקול שופר. וכאשר מקבלים פני השנה עדיין השנה סגורה ומסוגרת אין יוצא ואין בא (ואכן השופר כמו שופרו של יהושע ביריחו בא לבקוע איזה בקיעה בחומה סגורה זו שיהיה אפשר להיכנס לתוכו במשך הזמן).

יד.

כל כך מכוסה השנה שאפילו לא ידוע בפסוק זה עצמו למה הוא מתכוון. והלא דרך כלל לומדים אנחנו כי תורת משה מעלימה את הדברים כפי הראוי וספרי נביאים וכתובים פותחים בו ומגלים בו יותר. וכאן הדבר להיפך כי בתורה כתוב בחודש השביעי אבל בתהלים סתם מהו החודש הזה ולא

תרבויות שבתרבות אחת נחשב דבר זה נורמלי ופשוט ובתרבות שניה העושה כן היה נחשב מיוחד מאד. והציור העליון מכולם הוא ברית מילה שהוא נחשב גדר עצמי לכל ישראל שנקרא מהול, ואין אחד שמרגיש איזה בליטה בזה שהוא נימול (אולי אם היה מסתובב בין גוים ערלים היה זה מורגש לו ואז היה לו נסיון לכפור בברית בשר אבל אין זה עיקר הענין) ולכן מצד המילה עמך כולם צדיקים כי הם נושאים את חותם המילה מבלי נטיה ימין ושמאל כלל אלא כמות שהם.

אין לחכם תפיסה בחידוש השנה

יב.

מעכשיו נחזי אנו כאשר יורדת שנה חדשה מלמעלה, אין אדם ולו יהא החכם הכי גדול מן השנה שעברה, שיוכל לומר שמדרגה זו של שנה חדשה זאת קנויה לו קנין עצמי ופנימי. ואילו היתה מדרגת שנה זו קנויה לו מכבר הלא לא היתה שנה חדשה והיה בטל כל ענין חידוש השנה. בעל כרחך מתוך הגדרת ראש השנה הוא שלא יהיה נברא בעולם שיהיה מוכן אליו ושהיה יכול לקבל אותו בקנין עצמי. ולפיכך חל הדין שעליו להתנהג כפי

כתב אלא בחודש סתם, והוצרכנו
ללמוד מתוך הכיסוי הזה עצמו
שבחודש השביעי מדבר.

זו.

ולא עוד אלא שאפילו לא ידוע לנו
באמת כי יהיה היום ראש השנה. ומזה
הטעם איתא בפוסקים שאין מברכים
את חודש תשרי בשבת שלפניו מטעם
בכסה ליום חגנו או לערבב את השטן.
כי החכם הוא זה שיודע את הנולד
ויכול לנבא מראש מה יהיה בעתיד.
אבל חידוש השנה במהותו הוא כזה
שאף החכם אינו יודע והוא מצפה
לעדות החודש שיתחיל להראות לו
את ניצוץ חידוש הלבנה. ולא לחינם
נקבעו כל דיני קידוש החודש במסכת
ראש השנה שזהו החודש הצריך לו
יותר מן הכל.

זו.

ואפילו אחר שנתקן הלוח ואנחנו
בקיין בקביעותא דירחא נשאר ראש
השנה להיות שני ימים ואפילו בארץ
ישראל, כאילו הספק הזה עדיין קיים
כי ממהות ראש השנה הוא שאנחנו
אפילו לא יודעים בוודאות שהיום הוא
ראש השנה. ומטעם זה אין מזכירים
שעירי ראש חודש במוסף וכתבו
התוספות שהוא משום בכסה ועוד
שלא יטעו ויחשבו שא בתשרי ביום
השני, וכל זה הוא הכפלת הכיסוי על
הכיסוי שאין יודעים איזה יום ראש
השנה ואע"פ שאנו יודעים מצד אחד
עושים את עצמנו כאילו הוא וודאי
ואומרים שהוא יומא אריכתא ומצד
שני אין מגלים שהוא ראש חודש
שלא יטעו מי שאינם מסוגלים להיות
בחוסר ידיעה כזו.

דין חוסר הידיעה ודרכי ההתמצאות בו

חוסר הוודאות הוא הדין

זו.

חוסר הידיעה הזו הוא שורש פחד
הדין החל מתוכו בראש השנה. כי
באמת אי אפשר לסבול את עומק
חוסר הביטחון הנמצא בעולם, שהוא

אמת לאמיתו כל השנה למי שמתבונן
על שורשי הדברים, אבל בראש השנה
הוא נעשה מפורש. והרי אומרים
מי יחיה ומי ימות מי בקצו ומי לא
בקיצו. וכל זה אמת לאמיתו בין אם
מאמינים בדין ראש השנה כפשוטו בין
אם אין מאמינים בו בין אם יהודים
בין אם גוים אין אחד מהם שיודע מי

שאומר אין השגחה פרטית ואין אמת ואין דעת אלהים בארץ. וזולת זה אי אפשר.

י"ז.

ויש דרכי התמודדות נמוכים עם חוסר הביטחון הזה. שמסיבה זו הרבה בני אדם בורחים למקומות המורגלים שלהם ומקפידים על הניגונים ועל הנסיעה לרבי זה או מקום אחר ומגבירים מאד את רעש החברה והמנהגים והניגונים שלא ישמע את קול השופר הראשון שהוא קול צעקת הבינה האומר שאין אדם יודע מה יהיה. ולא רק שאין אדם יודע אלא שבעצמותו אין זה דבר ידוע כי באמת לא נקבע הדין והעולם תלוי אם להיות. אם לא להיות.

תליית הפחד בחוסר ידיעה מלמדת לא לפחד

ב.

אך חכמי האמת יודעים כיצד להתמודד מזה ואינם בורחים אל הציבור מן הופעת הבינה אלא רואים בזה שהציבור פוגש אותם במצוות מעשיות בדברים שאינם מוכלים להם, 'כי גדול יום ה' ומי יכילנו',

יחיה ומי ימות לא היום ולא למחר לא בשנה זו ולא בשנה אחרת. אבל העמידה במצב הזה קשה מאד לרוב בני אדם, ולכן עמידה זו עצמו מכונה דין עמוק ושורשי מאד שכמעט אי אפשר לאדם לעמוד בו כלל. והרי זה הוא ממש הופעת הבינה הנקראת מי ובה אומרים 'מי' יחיה 'ומי' ימות וכו'. ויש טיפשים החושבים שאם לא יאריכו ב'מי ימות' לא ימותו או אם לא יפתחו פה לשטן ולא יזכרו שם מחלה מעולם לא ישלוט בהם מלאך המות וכבר כל אותם המקפידים מאד על כך מתו הם ואבותיהם ואבות אבותיהם ובאמת לא היה נודע בראש השנה אם יחיו אם ימותו.

יח.

ומתוך חוסר וודאות זו בהכרח שתתעורר גם סטרא אחרא. כי כל עוד שיש גם מות וכפירה בעולם הרי זה חלק מן המציאות של העולם. ואם אין הצד הזה עולה בדעת נמצא אין זה תליה אמיתית של הבינה בראש השנה. וכל אחד כפי שיעלה בדעתו מדרגת הדין בראש השנה, אם הדין הגשמי יעלה גם השטן המערער ואומר לא יברא שנה זו ולא יצליח העסק שיתכנן בו וכו'. ואם הדין הרוחני שהוא האמונה וחיות למענך אלהים חיים בהופעת אור השגחה פרטית עליו הרי בהכרח שיעלה השטן

שאפשר שתעלה בדעתו בשנה זאת. דווקא בגלל זה אין העלאת הצד הזה מפחידה את החכם היודע זאת, כי הוא יודע שהסיבה שהפחד מתעורר הוא לפי שעוד לא הוגלד. ואיננו לוקח ברצינות את הצד הזה כאילו הוא דבר חלוט שיהיה הצורה הרעה הזו, ואדרבה מבין שעבודתו בזמן הזאת הוא לצייר את אותו המתכת הנוזלת של השפעת השביעי בשנה זו לתוך צורה נכונה. ולכן כאשר הוא דוחה את הצורה המפחידה מדעתו ואינו מאריך ב'מי ימות', הרי הוא אומר אני יודע שהעלאת מי ימות איננו מתוך שהתעורר רע בעצמו אלא מתוך שאין השנה חלוטה והכל נמצא בכח ובאפשרות, וודאי שגם אפשרות זו בכלל. ואכן אני מתפלל ובוחר שלא יוגלד באפשרות זו אלא באפשרות טובה.

כב.

וזה עצמו הוא מעיקרי סוד התשובה. כי באמת הם עשרת ימי תשובה על שאלה. והשאלה הוא הנקודה הראשונה של ראש השנה שהוא מה הוא השנה הזאת ומה יהיה בו. כלומר מהו העולם ומה יהיה בו. ובאמת רוב בני אדם נכשלים כאשר מגיע להם פחד או בא אליהם השטן, לא מתוך הפחד עצמו אלא מתוך שאינם יודעים כיצד להתנהג עם הפחד והספק. כי

משל ודימוי לאותו חוסר ההחלטיות שהוא מהות הבינה עצמה המופיעה ביום זה בגוון זה. ולפי שהם יודעים את טעם הערעוריות של כל הדברים ביום זה הם יודעים גם לא לפחד מזה. ומזה יש דרכים בלתי טיפשיות שלא להיאחז בפחד ה'מי ימות', שהוא תלוי בהבנת עיקר טעם השבריריות של כל הדברים המתגלה ביום זה עצמו, ובזה נבין את טעם אותם החכמים שהיו נוהגים למהר ב'מי ימות', ואת טעם חוסר הזכרת החטא בראש השנה לפי דעת האר"י, ואת טעם הגמרא שאמרה שלא יעשה אדם סימן בעשרת ימי תשובה לראות אם יחיה דלמא מתוך טעותו בסימן זה עצמו יחלש דעתו וימות.

כא.

אם טעם הפחד הוא לפי שעוד אין השנה חלוטה, והיא כמו גולם הכלי מתכות בטרם נוצר לתוך התבנית לעשות כלי. אש תגבורת תחילת השנה הוא כמו האש המחמם את המתכת עד שנעשה נוזלי. ואכן זהו מצב מסוכן מאד שכל הניגש אל המתכת הבווערת הזאת יישרף, ואכן בכח הנוזל הזה להיגלד לכל צורה, אם לחרבות אם לאתים, אם לצורה מאיימת אם לצורה אהובה. וכל זה אמת לאמיתו. ולפיכך מסתכל בתוכו החכם ורואה בו כל צורה אימתנית

כמאמר הגמרא, ולכן הצעד הראשון הוא דחיית השטן. אבל כאשר דוחים את השטן בראש השנה על ידי השופר לא באמת דוחים אותו לגמרי אלא נותנים לו זמן, ואומרים לו שיחזור ביום הכיפורים ואז ניתן לו את השעיר לעזאזל. והיינו כי אחר שנברר שלא היתה הוה אמינא זו חלוטה ונברר במשך כל עשרת הימים באיזה דרך לקחת אותם נוכל גם לברר את החלק של הרע הגמור ביום הכיפורים שבו אין לו רשות להשטין כלומר הוא כבר אינו יכול לבלבל אותך שההוה אמינה הזאת הוא המסקנה, ואז הוא מעלה כל המחשבות בוידוי ומברר אותם.

יום הכיפורים מתחיל לגלות הכסה

בד.

כלל עבודת החודש כולם הם בחודש השביעי. כלומר כולם תלויים מן הבינה שהיא שורש הכל. ומן הרגע הראשון שבו הכל עוד מכוסה עד השופר שמלמד אותנו הנקודה הראשונה של התמודדות והשופר השני שמערבב את השטן ועשרת ימי תשובה וסוכות ושמיני עצרת, כולם הם דרכים לגלות את אותו הכיסוי של השביעי בנקודתו הראשונה הכי נעלמת וגולמית. ולכן הודגש בכל

נדמה לו כי בוודאי הצדיק אין עולים על ליבו הרהורי כפירה או רשע כלל, ואם עלו בדעתו סימן הוא שאינו צדיק, ואם כן מתיימש מתוכם ובאמת מתגברים עליו הצדדים הרעים. אבל אם היה צדיק אמיתי היה יודע שלא זו בלבד שאין זה סתירה למהות ראש השנה שיהיו לו דברים אלא אלא אדרבה מתוך שביום ראש השנה עדיין אין דבר חלוט מתחייב שיעלו הדברים הללו. ומתוך כך הוא יודע שלא לטעות בהוה - אמינא כאילו הוא מסקנה, והוא יודע לטפל במחשבה זו ובצד זה כפי האופן הראוי לו.

בג.

וישנם כמה מדרגות של טיפול בפחדים הללו כאשר לימדו הבעש"ט והמגיד. והראשונה שבהם במדרגה התחתונה הוא ההתעלמות. והוא כמבואר בתניא לגבי מחשבות זרות שלא יהיה שוטה לעסוק בהעלאת המידות אלא ידחה אותם ובזה מקיים ולא תתורו. ובוודאי אין עיקר אזהרתו אלא לפי הענין ולא שחולק על צורך הבירור. ומכל מקום הדרך הראשונה הוא כזאת כי אין האדם מחוייב להאמין לכל מחשבה שעולה בדעתו. והנסיון הראשון לאדם הוא אם יאמין למחשבת השטן שבא בראש השנה מתוך שעדיין לא נחלט ואם יאמין לו יכול הוא להיחלט על ידי זה גופא

פרשת עבודת יום הכיפורים באחרי מות ואז נתפרש בפרשת אמור עבודת ראש השנה ויום הכיפורים, ושוב בפרשת פנחס. משמע שהתעוררות עבודת יום הכיפורים גרמה לגלות זאת. וכן משמע ברמב"ם שהכל תלוי ביום הכיפורים.

כו.

וכך אומר הזוהר שאותו האבן הטוב שבראש השנה אין לו גוון אלא הוא סגור ומאיר כפי ההתעוררות הבאה אליו ולכן בתחילה הוא מכוסה עד שעולה השופר ומעטר אותו בגוונים. הרי ביום הכיפורים היא מאירה מעצמה באור העליון. והענין כי סוד סליחת יום הכיפורים תלוי בגולמיות זו של תשרי עצמה. כי כאשר עולים למקום המופשט שבו כל הדברים הם בכח ולא הצטיירו להיות בצורה אחת בפועל הרי ניתן גם לשנות את הדברים שהצטיירו כעבירות וחטאים להיות כזכיות. ונמצא מתוך הגורם עומק הדין של ראש השנה אחר שנדחה השטן מתוכו הוא עצמו עומק הכפרה של יום הכיפורים, ולפיכך יום הכיפורים מופשט מכל ציור גופני ובו עולים למקום שאליו עלה קול השופר בראש השנה בגילוי ומיטהרים מכל העולם שהוא הוה אמינא ביחס לעולם הבא שהוא יום הכיפורים.

מועדי החודש שהם בחודש השביעי, כי כולם הם כמו בניגוד אל השביעי הנעלם המכוסה, וכל אחד מגלה אותו בדרכו.

כח.

הגילוי הראשון הוא בשופר ועוד נצרך לנו לעמוד על סודו. אך כעת נאמר כי שופר זה עצמו מכוסה וכן המנהג לכסות את השופר בשעת הברכה. והרי הוא מכוסה שלא נאמר טעמו בתורה ואין ידוע בנגלה לפי הפשט מה טעמו. אבל חכמים גילו טעמו שהוא שפרו מעשיכם וחדשו מעשיכם. וראה שיש חדשו מעשיכם שהוא נקודת החודש ולא נאמר מה ואין לחדש ושפרו מעשיכם שהוא השופר ובו נגלה שיש לשפר אותם. והרחיב הרמב"ם שהשופר מעורר לתשובה הרי נגלה הסוד. אמנם ביום הכיפורים אין אנחנו צריכים לזה כי התורה עצמה מפרשת טעם עבודות יום הכיפורים כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם לפני ה'. הרי כי מה שהיה בכסה בשופר הוא מגולה ביום הכיפורים.

וייתכן עוד כי שורש עבודה הפנימית של כל עשרת ימי תשובה הוא ביום הכיפורים שכן בכל ספר שמות לא הוזכרו מועדי ר"ה ויוה"כ עד שנאמרה

לצפיה ושמיעה בשיעור הזה

[/https://yitzchoklowy.com/yom-kipur/z82-7](https://yitzchoklowy.com/yom-kipur/z82-7)

לשמיעת השיעור בקול הלשון: 718-521-5231
311323517